

Nr 776

Av herr Nihlfors och fru Nettelbrandt, om underlättande för make att antaga hustruns namn som ogift.

(Lika lydande med motion nr 612 i Första kammaren)

Enligt den huvudregel, som anges i gällande namnlag den 11 oktober 1963 skall hustru vid vigsel förvärva mannens släktnamn, om hon icke dessförinnan till pastor eller vigselförrättaren anmält, att hon ämnar behålla det släktnamn hon hade som ogift. Efter en enkel anmälan kan hustrun alltså även efter äktenskapets ingående bära ett annat namn, dvs. sitt flicknamn, än det mannen och barnen bär. Det må nämnas att hustru också kan få behålla annat släktnamn som tillkom henne före äktenskapets ingående om namnmyndigheten efter prövning funnit att särskilda skäl härför föreligger.

Någon motsvarande rättighet för mannen att i samband med äktenskapet efter anmälan kunna antaga hustruns släktnamn finns inte. Denna fråga diskuterades ingående i samband med namnlagens tillkomst. Första lagutskottets majoritet utalade sig därvid — i anledning av väckta motioner — i princip positivt för att makar efter anmälan skulle få antaga hustruns namn som ogift såsom gemensamt släktnamn. Utskottet fann emellertid betydande svårigheter av systematisk och lagteknisk natur föreligga och ansåg att förutsättningarna för den önskade ändringen borde klarläggas genom särskild utredning.

Riksdagen gick emot utskottsmajoriteten och biföll en reservation, vari uttalades att det inte förelåg tillräckliga skäl för att införa en möjlighet för mannen att utan prövning från namnmyndighetens sida förvärva hustruns släktnamn.

Fall torde emellertid icke sällan uppstå, där en familj önskar antaga hustruns släktnamn i stället för mannens. I synnerhet är detta fallet då mannen bär ett vanligt släktnamn medan hustruns är mer särskiljande.

Sådana fall prövas enligt 12 § namnlagen, vari stadgas att namnmyndigheten må bifalla ansökan om förvärv av släktnamn om synnerliga skäl föreligger, även om hinder föreligger enligt 8—10 §§ namnlagen.

Vid tillkomsten av 12 § uttalade första lagutskottet att det syntes uppenbart att den på familjesamhörigheten grundade anknytningen till hustrunamnet, som mannen kan åberopa, måste tillmätas den största betydelse vad angår det fall då makar gemensamt önskar bära hustruns namn. Om i

¹ Bihang till riksdagens protokoll 1967. 4 saml. Nr 776—785

övrigt beaktansvärda skäl för mannens namnbyte kunde anföras och namnbytet ej kunde antagas lända till märkbart förfång för annan, torde kunna förutsättas att ansökan enligt 12 § skulle komma att bifallas.

Det finns anledning att förmoda att första lagutskottet gjorde detta uttalande i syfte att något mildra departementschefens uttalande beträffande 12 §, nämligen att denna skulle tillämpas mycket restriktivt.

Erfarenheten visar också att det är synnerligen besvärligt för makar att få antaga hustruns flicknamn som gemensamt släktnamn. Annat än i rena undantagsfall torde sådant namnbyte inte godkännas, om hustruns släktnamn är så vanligt att det bärs av fler än hustrun och hennes närmaste släktingar.

Enligt vår uppfattning borde man i högre grad kunna tillmötesgå önskemål från makars sida om antagande av hustruns flicknamn som makarnas gemensamma namn. Detta är önskvärt t. ex. om hustrun har ett mer särskiljande namn, som hon behållit vid äktenskapets ingående och som dessutom bärs av makarnas gemensamma barn. Barn under 18 år kan nämligen efter anmälan till pastor antaga moderns släktnamn som ogift såframt rätten funnit det vara förenligt med barnens bästa. I sådant fall kommer mannen ensam i familjen att bära sitt namn, vilket ofta kan vara förenat med olägenheter, vilka emellertid kan vara svåra att styrka. Kan sådana olägenheter styrkas torde namnmyndigheten redan nu med stöd av 12 § bevilja namnändringen, men icke annars.

Även eljest torde det vara att föredra att makar, vilka icke önskar bära mannens släktnamn, antager ett redan existerande namn framför ett nybildat.

Genom ett system, där makarna utan alltför stora besvär kan förvärva hustruns namn som sitt gemensamma släktnamn, skulle större likställighet mellan man och kvinna uppnås i äktenskapet. Låt vara att denna större likställighet är av övervägande formell betydelse; icke desto mindre skulle en reform av detta slag understryka den likställighet som bör eftersträvas på olika områden inom äktenskapslagstiftningen.

Den önskvärda uppmjukningen kunde ernås genom ett tilläggsstadgande till 12 § att makar som önskar antaga hustruns släktnamn som ogift äger göra så om namnmyndigheten efter prövning finner att särskilda skäl föreligger. Härigenom bevaras den ur samhällelig synpunkt önskvärda prövningsrätten för namnmyndigheten, samtidigt som det understrykes att prövningen bör vara mindre restriktiv beträffande makar som önskar antaga hustruns namn än vad som eljest gäller.

Med hänvisning till det anförda hemställer vi,

I. att riksdagen för sin del måtte besluta sådan ändring av namnlagen den 11 oktober 1963 att makar som önskar antaga hustruns namn som ogift ges större möjlighet härtill än vad namnlagen nu erbjuder,

II. att vederbörande utskott måtte utarbeta nödvändig författningstext.

Stockholm den 26 januari 1967

Folke Nihlfors (fp)

Cecilia Nettelbrandt (fp)